

Kwestionariusz

4992

b. więzienia i "lagieru" w Z.-S.-R.-K.

1) Dane osobiste: Rodziewicz Eugeniusz, wieś, l. 44, żonaty, 2 dzieci, wicestarosta powiatowy zrubiniński.

2) Data i okoliczności aresztowania: dnia 21/V. 1939 r. na terenie województwa poleskiego w drodze do w. Lunińca, dojazd byłem ewakuowany z urzędnika Starostwa Powiatowego w Zrubnie, województwo poleskie 90.

3) Nazwa więzienia - obozu: więzienia w Lunińcu, Elżbiszk, Tyzranin.

Oboz przymuszonych robot (lager) w Ucheie - Peczorze - Kotłach 155.

4) Opis więzienia - obozu: więzienie w Lunińcu urządzone było przez władze sowieckie w archiwum według "quintego". Pionierzy archiwum absolutnie nie nadawali się na trypanie w nosach ludzi (brak powietrza, brak światła dziennego). Więzienia w Elżbiszk i Tyzranin mieściły się w budynkach więziennych, jednak ze względu na przepięknie - warunki pobytu i w tych więzieniach były niesłusne, ludzie siedzieli na podłodze nago szczególnie przy cisnieniu jeden do drugiego i dostawnie duszli się z braku powietrza.

W Elżbiszk ogłoszono mi "postanowienie", skazyjące mnie jako "socjalnie niebezpiecz. element" (S.O.B.) na 8 lat obozu pracy przymuszonyj.

Oboz w Ucheie - Peczorze (300 km. na północ od Kotłach): teren błotnisty - leśny, warunki prowizoryczne, nasy w trzy pióra, brudy, pluszany, powszechne zawrzenie, wobec którego dezynfekcja w prymitywnej "dezkałnierz" była tylko półśrodkiem.

5) Skład więźniów: około 40% Polaków, reszta - obywatele sowieccy różnych narodowości. Wśród Polaków byli uwiezieni z powodów politycznych, większość więźniów obywateli sowieckich - za przestępstwa kryminalne.

Porozni uwiezonych Polaków: przeciętnie - rolnicy z wyszkoleniem szkoły powszechnej, około 20% - oficerowie,

urządowej, leśnej, naukowej, zaliczenie i t. d.

Przebieg wieloletni więźniów Polaków i stowarzyszenie ich do polskości - wysoki i niezatamujący się.

Współczesne stosunki między Polakami (za b. wieloznacznymi wyjątkami) - życzliwe i koleżeńskie.

6) Życie w obozie: Organizacja obozu zmierzająca do 2-ech celów: 1) wyposażyć, wysłać 2 więźnia jaknajwcześniej i jaknajbliżej pracy fizycznej, 2) uczynić go niezdolnym do życia po upływie terminu wyroku.

Reżym o g. 4-ej, śniadanie, jak wogóle wyżywienie - niedostateczne (chleb, kasa bez tłuszczu), o godzinie 6-ej wysłano do dwunastogodzinnej pracy przy robotach ziemnych w odległości od 5-ciu do 8-ciu kilometrów.

Warunki pracy b. ciężkie, często po kolana w wodzie, nosiny - niemożliwe do wykonania. Nawet dla najlepszych.

Wynagrodzenie - żadne. Wyżywienie - ilościowo niedostateczne, jakościowo - o minimalnej wartości odżywczej.

W rezultacie - masowe zachorowania więźniów na głodowe obrzęki, awitaminozę, pellagłę, cynkę, choroby sercowe.

Do pracy zmuszano przy temperaturze 40-stopniowym, pomimo przepisu, zwalnającego od pracy przy -25°; przepis ten był li tylko fikcją.

W akcji propagandowo-komunistycznej, którą władze obozu nazywały akcją kulturalno-oświatową, Polacy udziału nie brali.

7) Stosunek władz N.K.W.D. do Polaków - wybitnie wrogi, godzący, prowokacyjny. Głodzenie więźniów, bicię, wyznanie godzianki w pozycji stojącej, badania nocne, zrywanie po kolna rąk z ziemi, szantażowanie groźbami

reprezji w stosunku do rodziny - to były metody, tematykę badań, przy równoczesnym wychwalaniu ustroju sowieckiego i wypędzaniu wszystkiego, co polskie.

8) Powinno lekarstwa - prowadzona była przez personel lekarski i pomocnicy składający się z więźniów, t.j. ludzi, wcielonych od władz obozu.

Zresztą, powinno lekarstwa była raczej rzeczą dozwoloną, nie obliczoną na dłuższą i skuteczną metę i nie mogła być inną, gdyż cała organizacja obozu zmierzała konsekwentnie do zniszczenia organizmu więźnia, a nie jego konserwacji.

Do problematycznego wyleczenia - więźnia odsyłano do tych samych europejskich warunków życia i pracy, które były przyczyną choroby i które ją niezawodnie ponownie wywołowały.

9) Łączność z krewnymi i rodziną - żadna.

10) Zwolniony został po zawarciu porozumienia polsko-sowieckiego dnia 1/X-1941r. i wywieziony w grupie około 3000 Polaków do Karakalpackiej A.S.R.K. (im. Nurus), skąd odesłano nas do Armii Polskiej w Z.S.R.K. (im. Gwarz) dnia 1/IV-1942r.

D. Piotrowski.